

Оновлений профіль дорослого українця, що вивчає польську мову як іноземну**Козаченко Олексій Миколайович¹**

Національний університет «Одеська політехніка», Одеса, Україна

E-mail: kozachenko.an@ukr.netORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3258-2722>**Яковенко Людмила Іванівна²**

Національний університет «Одеська політехніка», Одеса, Україна

E-mail: lijakovenko@gmail.comORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0503-6419>**Тожисва Віталія Валентинівна³**

Національний університет «Одеська політехніка», Одеса, Україна

E-mail: tozhyieva.v.v@op.edu.uaORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6130-7212>

Зміна статусу та умов викладання польської мови як іноземної в Україні призвела до фундаментальної зміни профілю тих, хто вивчає польську мову, їхніх потреб, мотивацій та навчальних цілей. Актуальність дослідження пов'язана із необхідністю удосконалення системи роботи із навчання польської мови дорослих українців. Метою дослідження є аналіз актуальної ситуації із вивчення польської мови в Україні новими групами дорослих з урахуванням вікових особливостей та суспільного статусу, освітньої підготовки та наявного досвіду вивчення іноземних мов, попереднього контакту із польською мовою, потреб та вимог щодо рівня володіння нею.

Це вимагає більш детального аналізу особливостей різних груп споживачів таких освітніх послуг. Викладач стикається із необхідністю подолання стереотипного сприйняття учнів щодо швидкості засвоєння матеріалу, обов'язкової наявності детальних пояснень, частоти повторення, а також налаштованості на отримання кінцевого результату. Важливим є фактор попереднього досвіду вивчення іноземних мов, та ступінь попередньої освіти учня, оскільки учні переносять пов'язані із ним успіхи і поразки до процесу вивчення нової іноземної мови. Суттєво впливає на результативність навчання також попередній контакт із польською мовою. Легкість розуміння мови, спроби комунікації із її носіями у цілому сприяють підвищенню рівня мотивації до навчання. Аналіз показав, що і надалі метою вивчення польської мови для більшості учнів було і залишається здобуття вищої освіти. Зростає також число дорослих осіб, що вивчають мову для виконання професійних обов'язків. Зміна умов навчання, корегування цілей та рівня мотивації урізноманітнюють процес вивчення польської мови, який часто складається з кількох етапів, і, у якому одночасно беруть участь українські та польські викладачі. Врахування усіх перелічених аспектів дозволить побудувати ефективну модель навчання, а саме адаптувати програми, навчальні посібники до роботи із якісно неоднорідною аудиторією.

Ключові слова: польська мова як іноземна, польська мова як друга, навчання дорослих, умови та цілі навчання, мотивація до навчання.

Вступ. Події останніх років істотно вплинули на зростання кількості дорослих осіб, що вивчають польську мову. Це люди з різним рівнем освіти, знанням іноземних мов, попереднім досвідом навчання. Ефективність процесу навчання визначається здатністю швидко реагувати на зміни та враховувати нагальні потреби споживача освітньої послуги, адже чимдалі розвивається сучасний світ, тим більш різноманітними виявляються умови, а нові виклики і вимоги змінюють практики та підходи до навчання іноземних мов.

¹ кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійно орієнтованої польської мови Українсько-польського навчально-наукового інституту Національного університету «Одеська політехніка»

² кандидат філологічних наук, доцент кафедри професійно орієнтованої польської мови Українсько-польського навчально-наукового інституту Національного університету «Одеська політехніка»

³ кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри професійно орієнтованої польської мови Українсько-польського навчально-наукового інституту Національного університету «Одеська політехніка»

Змінюючись і удосконалюючись, польська лінгводидактика враховувала й успішно інтегрувала світові досягнення провідних методистів та викладачів-практиків. Приєднання країни до європейської системи (Common European Framework of Reference for Languages, CEFR) дозволило завершити стандартизацію, а відповідно зробило можливою верифікацію результатів вивчення іноземних мов і польської зокрема (Rada Europy, 2003: 14). Варто відзначити особливу пріоритетність для польських науковців дослідження аспектів навчання польської мови осіб, для яких вона не була і надалі не є іноземною у традиційному розумінні цього терміну (Miodunka, 2010). Мовиться про специфічну категорію мовців польського походження, для яких вона є мовою успадкованою (Seretny, Lipińska, 2012). Значна кількість досліджень польських учених також присвячена проблемам ідентифікації осіб польського походження, вивченню їхнього потенціалу, мовних потреб, питанням розвитку соціокультурної компетенції. Доречно згадати тут дослідження Е. Ліпінської, яка констатує той факт, що польську мову за кордоном сприймають переважно як мову національної меншості (Lipińska, 2021: 55). Важливо зазначити, що така її статусна категоризація, а власне стійке ототожнення із фольклором, культурними аспектами суттєво позначається і на характері розбудови системи її навчання та вивчення. (Garncarek, 2006; Miodunka, 2010; Stankiewicz i Żurek, 2014; Zawadzka, 2004).

Інтеграція Польщі до європейської системи мовної освіти, зміна соціальних, економічних умов, активізація міграційних процесів все ж змушували чимдалі більш уважно придивлятися до нових, різноманітних з огляду на соціальний статус, вік, рівень попередньої освіти груп іноземців, зацікавлених у вивченні польської мови. Це стало серйозним викликом не лише для монолітного з огляду на культуру та мову польського суспільства, а й для польської школи (Gełbal, 2017: 176). Сучасна освітня реальність переважно більшості європейських країн, пов'язана із необхідністю розв'язання складних питань мовної та культурної інтеграції учнів із міграційним досвідом, сприяла появі у польському науковому обігу низки досліджень, які більш детально відображають специфіку навчання польської мови осіб з емігрантського середовища і використовують в родинному колі іншу мову (Gełbal, 2017, 2018; Miodunka, 2010).

Окрім великої групи представників польської діаспори, останнім часом побільшало слухачів різноманітних курсів, для котрих польська мова є обов'язковою умовою здобуття вищої освіти (Mucha, Rędziwiatr, 2019). Найбільш повну, на наш погляд, характеристику груп іноземців, що вивчають польську мову в умовах Польщі знаходимо у дослідженні І. Яновської (Janowska, 2011). В Україні протягом 2022-2023 років спостерігаємо зростання кількості дорослих за віком учнів, які через обставини змушені у досить короткі терміни опановувати нову для них мову. Такі особи відзначаються високим рівнем мотивації, є вимогливими та націленими на здобуття максимально швидкого результату. Викладачі-практики мають справу із незбалансованою щодо вимог та освітніх потреб, різновіковою аудиторією, що природно є об'єктом пошуку та експериментування – творчого і лише почасти системного. З огляду на це в практиці викладання польської мови спостерігаємо ситуацію поєднання різноманітних підходів. З одного боку, маємо недоцільне, зважаючи на кінцевий результат, заглиблення, перевантаження освітнього процесу одним матеріалом, а з іншого – ігнорування важливих для окремих учнів аспектів володіння мовою. Така незбалансованість, відсутність об'єктивного аналізу наявних програм, що втілені у посібниках з польської мови для іноземців, призводить до зменшення ефективності процесу навчання.

Актуальність дослідження пов'язана із необхідністю удосконалення системи роботи з навчання польської мови українців. Аналіз та систематизація досвіду викладання показує, що до складу однієї групи можуть входити учні з різним ступенем мотивації, підготовленості, вимогами до кінцевого рівня володіння мовою, а тому вивчення їхніх характерних особливостей дозволить викладачам-практикам, організаторам курсів, авторам програм та навчальних матеріалів успішно організувати освітню діяльність.

Мета та завдання дослідження. Проаналізувати актуальну ситуацію із вивчення польської мови в Україні новими групами дорослих з урахуванням вікових особливостей та суспільного статусу, освітньої підготовки і наявного досвіду вивчення іноземних мов, попереднього контакту із польською мовою, потреб та вимог щодо рівня володіння нею у майбутньому.

Матеріали та методи дослідження. Аналіз досвіду викладання польської мови українцям дозволив встановити, що одним із важливих завдань є вивчення змін у профілі дорослого учасника освітнього процесу. Тому розгляд питання типології груп дорослих, які вивчають польську мову в Україні наблизить нас до окреслення їхніх чітких параметрів, що має забезпечити результативність навчання.

Результати дослідження. Подаючи загальну характеристику дорослих, які вивчають польську мову, намагатимемося якомога докладніше враховувати статистичні дані останніх років. У своєму аналізі спробуємо подати лише загальну картину, окреслити найбільш значимі, на нашу думку, особливості навчання дорослих споживачів освітньої послуги. Ким є і чим характеризуються дорослі, що вивчають польську мову? Ще донедавна поняттям «дорослий, що навчається» визначали учнів старших класів середніх шкіл або випускників (Janowska, 2011: 77; Łuczak, 2009: 291). На відміну від дітей у віці до 10 років, молодь і дорослі, що оволодівають польською на спеціальних курсах, складають групи надзвичайно різноманітні з огляду на попередню освіту та досвід вивчення іноземних мов.

Практика навчання свідчить, що найчастіше викладач має справу із різноманітними віковими категоріями: від молоді 15-18 років до людей старшого віку. Вік найстаршого учня з нашого особистого досвіду викладання сягав 75 років. До складу однієї групи можуть належати студенти, учні та випускники шкіл, безробітні, пенсіонери, підприємці. Навчаючи таких учнів, викладач має долати стереотипне сприйняття, особливо людей старшої вікової категорії, щодо швидкості засвоєння матеріалу, обов'язкової наявності детальних пояснень, частоти повторення, а також налаштованості на отримання кінцевого результату. Фактор успішності та результативності є принциповим, оскільки такі учні сприймають участь у курсі як своєрідний життєвий виклик, із яким необхідно впоратись. Практика показує, що успішність старших нерідко стимулює і молодших учасників курсу до отримання кращих результатів. Така категорія учнів суб'єктивно є більш вимогливою і до самого викладача, його професійної кваліфікації. Протягом певного часу триває взаємний процес подолання труднощів та адаптації. Працюючи з такою різноплановою аудиторією, викладачеві часто доводиться демонструвати рівень своєї професійної вправності та обізнаності, завойовувати авторитет.

Без сумніву, важливим є фактор попереднього досвіду вивчення іноземних мов та ступінь уже здобутої освіти учня (Dąbrowska, 2012: 223). Мовиться про досвід вивчення іноземних мов, який для переважної більшості виявився невдалим. Однією з причин цього вбачаємо те, що учні вивчали іноземну мову як обов'язкову дисципліну у школі й у майбутньому, позбавлені необхідної практики, втратили навички володіння нею. Провина за це покладається здебільшого на «низький рівень викладання». Тоді як відсутність систематичної роботи з підтримання таких навичок на належному рівні з боку самих користувачів іноземної мови під час такої оцінки до уваги, як правило, не береться. Частина учнів час від часу повертається до навчання, відвідує курси та спеціальні заняття. Окремі досягають кращих результатів і навіть долають етап оцінювання та сертифікації. Фактор попереднього досвіду є важливим, оскільки учні фактично переносять пов'язані із ним успіхи і поразки до процесу вивчення нової іноземної мови.

Попередній досвід вивчення іноземної мови впливає на характер навчання польської мови. Дорослі учні досить критично та суб'єктивно оцінюють зусилля, що докладає новий викладач. І мовиться не лише про питання, які перебувають винятково у психологічній площині. Стикаємось із специфічною ситуацією вивчення іноземної мови українцями, які після першого контакту із польською мовою вважають, що мають справу з іноземною мовою, що подібна до рідної. Близькість лексики польської та української мов, структури обох мов призводить до сприймання польської мови як легкої і подібної, а тому нескладної для вивчення. Це має негативні наслідки передовсім у суттєвому зменшенні рівня мотивації, які спостерігаємо приблизно після місяця навчання. Ствердження, що іноземну мову треба вивчити, і польську зокрема не витримує жодної критики, на думку таких учнів, і часто призводить до цілковитого заперечення та зневіри у результативності навчання. Чим далі учень просувається, тим активніше включаються механізми порівняння, систематизації нового «подібного-відмінного» матеріалу. З огляду на спорідненість, більшість фактів польської граматики часто «нагадують» українські. Учасники курсів, особливо старшого віку, переважно важко сприймають, на їхню думку, надто сміливі спроби одразу «зануритись» у мовне середовище. Щодо цього в межах однієї групи можемо виділити два типи учнів. Значна частина дорослих має чітку окреслену схильність до систематизації та понятійної категоризації нового матеріалу, граматичного передовсім. Вони вимагають від викладача чітких пояснень і такого ж чіткого структурування граматичного матеріалу. Навіть у випадках, коли надати чіткі правила не маємо жодної можливості, а пропозиція засвоїти матеріал як виняток натикається на протест. Більше того посібники із вивчення польської мови іноземцями у частині викладу граматичної структури мови переважно подають лише загальні схеми, налаштовані саме на універсальну іншомовну аудиторію, яка засвоює граматику у вже готових структурах і не має потреби щось аналізувати та порівнювати. Зауважимо, що граматичні правила є тут лише найбільш яскравим прикладом, що притягує увагу учнів зазначеної групи щодо здійснення структурування нового матеріалу. Пов'язано це також із тим, що представники старшого покоління мали справу з попередньою практикою навчання іноземних мов. Реалізація схеми «знання–уміння–навички» передбачало формування в учня картини чіткої граматичної структури мови, яка слугувала базою для наповнення лексику і дозволяла розв'язувати, часто не досить успішно, комунікативне завдання. Отож учні привчені до такої схеми роботи часто відмовляються перебудувати «власні стратегії» вивчення нової для них мови. Слід вказати тут і на схильність представників такої групи до постійного експериментування, пошуку різноманітних способів вивчення нової мови. Усе це урізноманітнює і, цілком природно, утруднює навчання усієї групи загалом. Маємо ситуацію, коли у межах одного заняття маємо задовольнити освітні потреби людей із різним типом мислення, різною налаштованістю на результат, різним рівнем очікувань щодо ефективності навчання.

Аналізуючи фактор попереднього контакту учнів із польською мовою, зауважимо, що викладений тут аналіз спиратиметься на особистий досвід викладання і може виявитись дещо суб'єктивним. Маємо на меті подати узагальнену картину шляхів контакту із польською мовою наших учнів ще до моменту її використання на практиці. Принагідно зазначимо, що польські статистичні дані досить точно

характеризують лише ситуацію із нашими співгромадянами, що вступають до польських університетів (Mucha, Pędziwiatr, 2019). Кількість учнів, що мали попередній контакт із польською мовою у наймолодшому віці є незначною (приблизно 3%). Є лише окремі учні, що вивчали польську мову на курсах в Польщі або брали участь у заняттях недільних шкіл польських національно-культурних осередків (5%). Обов'язково треба тут вказати, що дані такі стосуються регіонів, де контакт із польською культурою та мовою був і залишається надалі обмеженим (Південна та Східна Україна). До повномасштабної війни значна кількість респондентів відвідувала хоча б раз Польщу для задоволення туристських потреб чи бізнесових інтересів. Навіть побіжний контакт із польською мовою, легкість її розуміння, спроби комунікації із носіями суттєво підвищують рівень мотивації до навчання. Ситуація останніх двох років змінила картину. Значна кількість дорослих українців (приблизно 85% наших учнів), опинившись у досить екстремальних умовах вимушеної міграції, вивчають мову на курсах у Польщі, застосовуючи її щодня на практиці, і продовжують займатись із українським викладачем.

Організація будь-якого мовного курсу має спиратись на аналіз потреб осіб, що вивчають іноземну мову. Дорослі люди зазвичай досить чітко усвідомлюють мету, якої мають досягти, і бажають, аби умови навчання були максимально наближені до їхніх очікувань. Метою вивчення польської мови для більшості учнів було і залишається здобуття вищої освіти. Суттєву групу також становили особи, що після досягнення певного рівня володіння мовою планували пройти співбесіду задля отримання карти поляка. До планів і тих і тих, до речі, входила також підготовка до сертифікаційного іспиту з польської мови. Представники обох груп учнів планують інтегруватись у польське суспільство і навіть отримати в майбутньому громадянство країни. Абітурієнти натомість мають пройти серйозну співбесіду з польської мови. Вступна кампанія 2023 року до польських вишів засвідчила зростання вимог до майбутніх студентів. Головною до рівня володіння розмовною мовою. Серед власних учнів є значний відсоток таких, що не витримали вступного випробування. Невдачі, на наш погляд, обумовлені загальним недостатнім рівнем освіти через досить тривалий період дистанційного навчання, що загалом негативно вплинуло на загальний рівень обізнаності, кругозору випускника, дуже часто спостерігаємо фрагментарність знань із багатьох питань. А тому досягти бажаного для вступу рівня B2 дуже складно, а в окремих випадках неможливо. Вступати до польських закладів вищої освіти прагнуть також українські учні, які попередньо вивчали польську мову, однак через повномасштабну війну опинились у Польщі і протягом двох років відвідували заняття в ліцеях, і одночасно завершували освіту в Україні. Маючи вже свідоцтво про закінчення середньої школи та не бажаючи витратити «зайвий» рік у польській школі, багато з них вступають до вишів. Спостерігаємо досить цікавий процес вивчення польської мови, який складається з кількох етапів і у якому беруть участь українські, польські викладачі різного профілю, адже учні мають вивчати також різноманітні предмети шкільного курсу. Водночас учень кілька разів (мінімум два) повертається до викладача, з яким він починав навчання.

За освітніми послугами звертаються також дорослі (30-50 років), які переїхали до Польщі і мову вивчають для виконання професійних обов'язків. У таких учнів відзначимо наявність деякої закономірності щодо зниження рівня мотивації під час навчання. Вона не є стабільною і від найвищого свого рівня зменшується, чимдалі учень навчається. Пов'язано це, на нашу думку, із тим, що особа поступово наближається до рівня, що дозволяє їй задовольнити нагальні потреби у рівні володіння мовою і вона вже може займатись професійною діяльністю. Максимально заняття з цими учнями тривали не більше 4 місяців. Приблизно такими самими за тривалістю є заняття з дорослими, діти яких вже навчаються в Польщі. Батьки мають бажання вивчити мову, адже часто відвідують країну, мають вони на початку і досить значну мотивацію. Однак на практиці такі учні використовують мову нерегулярно, а тому під час навчання поступово зменшуються темпи засвоєння матеріалу та результативність.

Винятково події останніх двох років сприяли появі учнів, які перебували рік у Польщі і відвідували заняття у школах для місцевих. Мешкаючи у регіонах, де контакти із представниками рідної країни виявились мінімальними, учні максимально інтегрувались у нове середовище. Вони демонструють досить високий рівень володіння розмовною мовою і звертаються до викладачів польської в Україні, аби вдосконалити рівень володіння нею, розширювати словниковий запас. Своє майбутнє такі учні пов'язують із продовженням навчання у польській школі, а тому важливим є здійснення певної корекції та доповнення набутих уже знань, просування до нового, більш якісного рівня володіння мовою. Досконало володіючи розмовною мовою, такі учні часто нехтують дотриманням норм вимови, граматики тощо. Цікаво відзначити, що така корекція хоча і відбувається доволі складно, однак для таких осіб є надзвичайно важливою, оскільки правильність, нормативність володіння літературною польською мовою є одним із критеріїв успішності у здобутті середньої освіти в польській школі.

Ситуація, коли учень повертається до свого викладача із поповненим багажем знань, сформованими навичками володіння мовою на певному рівні, робить актуальним питання оцінювання самими мовцями рівня володіння польською мовою. Самостійне оцінювання власного рівня є важливим з огляду на те, що опановуючи мову переважно на рівні B1-B2, учні із певним досвідом усвідомлюють вже власні недоліки, а також, що надзвичайно важливо, розуміють необхідність постійного актуалізації

вже набутих знань та отримання нових. Певний досвід також з'являється в них і щодо вимог володіння мовою представниками різних інституцій у Польщі. Мовці із досвідом більш об'єктивні в оцінці складності досягнення рівня С1-С2. Заразом нерідко викладачеві доводиться пояснювати, у чому полягає вправність володіння мовою на рівнях, яким володіють навіть не всі її носії.

Обговорення результатів. Аналіз практичного досвіду викладання польської мови як іноземної в Україні підтвердив нашу думку про необхідність опису груп дорослих з урахуванням низки критеріїв, що суттєво впливають на результативність навчання. Виявлення характерних ознак та виділення окремих груп дорослих іноземців, що вивчають польську мову описано, зокрема, в працях (Dąbrowska, 2012: 219-253; Gębal, 2017: 175-192; Zawadzka, 2004). Дослідження вчених підтверджують зростання зацікавленості дорослих до вивчення польської мови, а також вказують на часті зміни умов навчання, що обумовлено неоднорідністю такої учнівської аудиторії.

Перед створенням власного опису груп дорослих українців ознайомились із працями польських методистів (Miodunka, 2010; Seretny, Lipińska, 2012; Lipińska, 2021: 55), у яких з'ясовано розбіжності між термінами «польська мова як іноземна», «польська мова як друга», «польська мова успадкована». Ознайомившись із факторами, що визначають успіх навчання, описаними у розробках (Garncarek, 2006; Stankiewicz, Żurek, 2014; Janowska, 2011: 75-86), визначились із групами дорослих мовців та критеріями для їх опису. В аналізі враховані також досвід вчителів-практиків, що дозволило з'ясувати сутності проблем, із якими вони зіштовхуються під час навчання дорослих. Сформувані об'єктивні критерії для аналізу дозволило проведення анкетування серед наших учнів дорослого віку. Використовуючи думки та оцінки викладачів та учнів, підтвердили необхідність адаптації освітнього процесу до змін якісного і кількісного складу учнівської аудиторії. Практичну мету таких досліджень вбачаємо також у спробах розв'язання наявних складнощів у навчанні польської мови українців без кардинальної зміни усієї системи загалом.

Висновки. У новому суспільному та освітньому контекстах виникла необхідність ефективного інтегрування програм та загальної організаційної схеми курсів із вивчення польської мови дорослими, пристосування освітніх пропозицій до конкретних потреб осіб, які прагнуть опанувати польську мову як іноземну. Це вимагає більш детального аналізу особливостей різних груп споживачів таких освітніх послуг. Під час навчання викладач стикається із необхідністю подолання стереотипного сприйняття учнів щодо швидкості засвоєння матеріалу, обов'язкової наявності детальних пояснень, частоти повторення, а також налаштованості на отримання кінцевого результату. Важливим є фактор попереднього досвіду вивчення іноземних мов, та ступінь попередньої освіти учня, оскільки учні переносять пов'язані з ним успіхи і поразки до процесу вивчення нової іноземної мови. Суттєво впливає на результативність навчання також попередній контакт учнів із польською мовою. Легкість розуміння мови, спроби комунікації із її носіями загалом сприяють підвищенню рівня мотивації до навчання. Аналіз показав, що і надалі метою вивчення польської мови для більшості учнів було і залишається здобуття вищої освіти. Зростає також число дорослих осіб, що вивчають мову для виконання професійних обов'язків. Зміна умов навчання, корегування цілей та рівня мотивації урізноманітнюють процес вивчення польської мови, який часто складається з кількох етапів і у якому одночасно беруть участь українські та польські викладачі.

Література

- Dąbrowska E. Different Speakers, Different Grammar. Individual Differences in Native Language Attainment. *Linguistic Approaches to Bilingualism*. *Northumbria Research*. Newcastle, 2012. № 2 (3). P. 219–253.
- Garncarek P. *Przestrzeń kulturowa w nauczaniu języka polskiego jako obcego*. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 2006.
- Gębal P. *Dydaktyka kultury polskiej w kształceniu językowym cudzoziemców. Podejście porównawcze*. Kraków: Universitas, 2010.
- Gębal P. *Nauczyciel i nauczanie języka polskiego jako drugiego we współczesnej rzeczywistości edukacyjnej. Kultura – Społeczeństwo – Edukacja*. Poznań, 2017. № 1(11). P. 175–192.
- Gębal P. *Podstawy dydaktyki języka polskiego jako drugiego. Podejście integracyjno-inkluzyjne*. Kraków: Księgarnia Akademicka, 2018.
- Janowska I. *Profil dorosłego uczącego się języka polskiego jako obcego, czyli kto, gdzie, dlaczego i w jaki sposób uczy się języka polskiego w naszym kraju? Neofilolog*. Poznań, 2011. № 37. P. 75-86.
- Lipińska E. *Jeden język, wiele aspektów – o zróżnicowaniu polszczyzny w kraju i za granicą. Dydaktyka języka polskiego jako nierodzimego. Konteksty– dylematy – trendy* / red. A.Seretna, E.Lipińska. Kraków : Universitas, 2021. P. 45–73.
- Lipińska E., Seretny A. *Między językiem ojczystym a obcym: nauczanie i uczenie się języka odziedziczonego na przykładzie szkolnictwa polonijnego w Chicago*. Kraków: Księgarnia Akademicka, 2012.
- Łuczak A. *Lekcje języka specjalistycznego z dorosłymi słuchaczami. Skuteczna nauka języka obcego* / red. H. Komorowska, Warszawa: CO-DN, 2009.p. 290-302.

Miodunka W.T. Polszczyzna jako język drugi. Definicja języka drugiego / red. J.S. Gruchała, H. Kurek. *Silva rerum philologicarum. Studia ofiarowane profesor Marii Strycharskiej-Brzezynie z okazji jej jubileuszu.* Kraków, 2010. P. 233–245.

Mucha J., Pędziwiatr K. Cudzoziemcy na polskich uczelniach. Raport OWIWM. Kraków : Uniwersytet ekonomiczny w Krakowie, 2019.

Rada Europy. Europejski system opisu kształcenia językowego. Warszawa: Wydawnictwa CODN, 2003.

Stankiewicz K., Żurek A. Ukryty program nauczania polskiego i niemieckiego jako języków obcych. Konteksty kulturowe. Łask: Oficyna Wydawnicza LEKSEM, 2014.

Zawadzka E. Nauczyciele języków obcych w dobie przemian. Kraków: IMPULS, 2004.

Updated profile of an adult Ukrainian learning Polish as a foreign language

Kozachenko Oleksi⁴

Odesa Polytechnic National University, Odesa, Ukraine

Yakovenko Liudmyla⁵

Odesa Polytechnic National University, Odesa, Ukraine

Tozhyieva Vitaliia⁶

Odesa Polytechnic National University, Odesa, Ukraine

The change in the status and conditions of teaching Polish as a foreign language in Ukraine has led to a fundamental change in the profile of those people who learn the Polish language, their needs, motivations and educational goals. The relevance of the study is related to the need to improve the system of work on teaching Polish to adult Ukrainians. The purpose of the study is to analyse the current situation of learning the Polish language in Ukraine by new groups of adults, taking into account age characteristics and social status, educational training and existing experience in learning foreign languages, previous contacts with the Polish language, needs and requirements regarding its mastery / proficiency level.

This requires a more detailed analysis of the characteristics demonstrated by various groups of people consuming these educational services. The teacher is faced with the need to overcome students' stereotypical perception of the speed of learning material, the mandatory presence of detailed explanations, the frequency of repetition, as well as the determination to obtain the final result. The factor of previous experience in learning foreign languages and the degree of student's previous education are important, as students transfer the associated successes and failures to the process of learning a new foreign language. Previous contact with the Polish language also has a significant impact on the effectiveness of learning. Ease of understanding the language, attempts to communicate with native speakers generally contribute to increasing motivation to study. The analysis showed that the goal of learning the Polish language for the majority of students was and remains the acquisition of higher education. The number of adults studying the language is also growing to fulfil their professional duties. Changing learning conditions alongside adjusting the goals and motivation level diversify the process of learning the Polish language, which often consists of several stages, in which Ukrainian and Polish teachers participate simultaneously. Taking into account all the listed aspects will make it possible to build an effective training model, namely to adapt programmes and training manuals to work with a qualitatively heterogeneous audience.

Keywords: Polish as a foreign language, Polish as a second language, adult training, conditions and goals of education, motivation to study.

References

⁴ PhD in Pedagogy (Candidate of Pedagogical Sciences), Associate Professor at the Department of Profession-oriented Polish at the Ukrainian-Polish Educational and Scientific Institute at the Odesa Polytechnic National University

⁵ PhD in Philology (Candidate of Philological Sciences), Associate Professor at the Department of Profession-oriented Polish at the Ukrainian-Polish Educational and Scientific Institute at the Odesa Polytechnic National University

⁶ PhD in Philology (Candidate of Philological Sciences), Senior Lecturer at the Department of Profession-oriented Polish at the Ukrainian-Polish Educational and Scientific Institute at the Odesa Polytechnic National University

Dąbrowska, E. (2012). Different Speakers, Different Grammar. Individual Differences in Native Language Attainment. *Linguistic Approaches to Bilingualism*. *Northumbria Research*. Newcastle. № 2 (3). pp. 219–253.

Garncarek, P. (2006). *Przestrzeń kulturowa w nauczaniu języka polskiego jako obcego*. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.

Gębał, P. (2010). *Dydaktyka kultury polskiej w kształceniu językowym cudzoziemców. Podejście porównawcze*. Kraków: Universitas.

Gębał, P. (2017). Nauczyciel i nauczanie języka polskiego jako drugiego we współczesnej rzeczywistości edukacyjnej. *Kultura – Społeczeństwo – Edukacja*. Poznań. № 1(11). pp. 175–192.

Gębał, P. (2018). *Podstawy dydaktyki języka polskiego jako drugiego. Podejście integracyjno-inkluzyjne*. Kraków: Księgarnia Akademicka.

Janowska, I. (2011). Profil dorosłego uczącego się języka polskiego jako obcego, czyli kto, gdzie, dlaczego i w jaki sposób uczy się języka polskiego w naszym kraju? *Neofilolog*. Poznań. № 37. pp. 75–86.

Lipińska, E. (2021). Jeden język, wiele aspektów – o różnicowaniu polszczyzny w kraju i za granicą. *Dydaktyka języka polskiego jako nierodzimego. Konteksty– dylematy – trendy* / red. A.Seretna, E.Lipińska. Kraków : Universitas. pp. 45–73.

Lipińska, E., & Seretny, A. (2012). *Między językiem ojczystym a obcym: nauczanie i uczenie się języka odziedziczonego na przykładzie szkolnictwa polonijnego w Chicago*. Kraków: Księgarnia Akademicka.

Łuczak, A. (2009). Lekcje języka specjalistycznego z dorosłymi słuchaczami. *Skuteczna nauka języka obcego* / red. H. Komorowska, Warszawa: CO-DN. pp. 290-302.

Miodunka, W.T. (2010). *Polszczyzna jako język drugi. Definicja języka drugiego* / red. J.S. Gruchała, H. Kurek. *Silva rerum philologicarum. Studia ofiarowane profesor Marii Strycharskiej-Brzezynie z okazji jej jubileuszu*. Kraków. pp. 233–245.

Mucha, J., & Pędziwiatr, K. (2019). *Cudzoziemcy na polskich uczelniach. Raport OWIWM*. Kraków : Uniwersytet ekonomiczny w Krakowie.

Rada Europy. (2003). *Europejski system opisu kształcenia językowego*. Warszawa: Wydawnictwa CODN.

Stankiewicz, K., & Żurek, A. (2014). *Ukryty program nauczania polskiego i niemieckiego jako języków obcych. Konteksty kulturowe*. Łask: Oficyna Wydawnicza LEKSEM.

Zawadzka, E. (2004). *Nauczyciele języków obcych w dobie przemian*. Kraków: IMPULS.

Accepted: December 01, 2023

